

Vlaams
Parlement

ingediend op **309** (2014-2015) – Nr. 2
5 juni 2015 (2014-2015)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Yamila Idrissi en Marius Meremans

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister Sven Gatz

Visienota Kunsten

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Caron.

Vaste leden:

mevrouw Cathy Coudyser, de heer Marius Meremans, mevrouw Ann Soete,
de heer Wilfried Vandaele, mevrouw Miranda Van Eetvelde, de heer Herman Wynants;
de dames Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, de heer Joris Poschet;
de heren Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;
de dames Yamila Idrissi, Katia Segers;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Kathleen Krekels, de heren Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe,
mevrouw Manuela Van Werde, de heer Peter Wouters;
de dames Cindy Franssen, Tinne Rombouts, de heren Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;
de heren Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;
de dames Tine Soens, Freya Van den Bossche;
de heer Imade Annouri.

Documenten in het dossier:

309 (2014-2015) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I. SARC – Sectorraad Kunsten en Erfgoed.....	4
1. Toelichting	4
2. Bespreking.....	6
II. oKo, NICC en de VVC	7
1. Toelichting	7
2. Bespreking.....	14
III. Overleg van de Kunstinstellingen	17
1. Toelichting	17
2. Bespreking.....	19
Gebruikte afkortingen	21

Op donderdag 23 april 2015 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting naar aanleiding van de Visienota Kunsten van Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel.

I. SARC – Sectorraad Kunsten en Erfgoed

1. Toelichting

Heidi De Nijn, voorzitter van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed binnen de SARC, deelt mee dat de sectorraad zich op 8 april 2014 over de strategische visienota Kunsten heeft gebogen. De sectorraad zag een stevige en goed gedocumenteerde nota waarmee minister Gatz meer duidelijkheid schept over de richting die hij uit wil met het kunstenbeleid. De alomvattende beschrijving van het brede Vlaamse kunstenlandschap in al zijn facetten getuigt van een gedegen sector kennis. Ze toont aan dat er rekening werd gehouden met actuele wensen en bekommernissen van de sector, en met verschillende aanbevelingen van de SARC waaronder zijn memorandum 2014-2019.

De raad betreurt dat het kabinet hem niet heeft gevraagd voor voorafgaand overleg. Op eigen initiatief heeft de raad een viertal krachtlijnen vooropgesteld in de ontorechte verwachting dat er in februari 2015 nog een overleg zou komen. Dit overleg had de nota nog kunnen verrijken of coherenter maken.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed formuleerde een zevental algemene opmerkingen. Ten eerste zijn de principes onvoldoende geoperationaliseerd. Functies die nieuw zijn in het Kunstendecreet, krijgen te weinig praktijkgerichte invulling die voor aanvragers duidelijkheid kan scheppen. Er is geen verwijzing naar de mogelijke hoogte van een subsidiebedrag afhankelijk van de functies of de eigen invulling ervan, zoals de SARC in zijn advies over het uitvoeringsbesluit bij het Kunstendecreet had gevraagd.

Er is een onevenwicht tussen algemene en meer gedetailleerde passages. Het was niet altijd duidelijk of het om een voorbeeld dan wel prioriteit ging, zoals in de passussen over samenwerking, synergieën en krachtenbundeling.

De bestuurlijke veranderingen hadden in de nota meer aan bod mogen komen. Het culturele veld staat voor grote bestuurlijke veranderingen zoals de overheveling van sectorale subsidies naar het Gemeentefonds en de overheveling van provinciale bevoegdheden naar het Vlaamse of lokale niveau. In de visienota wordt herhaaldelijk naar de rol van lokale cultuurcentra verwezen. Dat is positief, maar tegelijk wordt het decreet Lokaal Cultuurbeleid afgeschaft. Het is dan moeilijk te achterhalen wat de minister bedoelt, wat de mogelijke middelen zijn en welke rol LOCUS, de VVC, Kunstenpunt en oKo nog zullen hebben. Er wordt uitdrukkelijk voor gepleit dat de VVC een rol als overkoepelend aanspreekpunt en overlegplatform zal krijgen toebedeeld. Tenzij de rol van de provincies duidelijker wordt, krijgt het veld weinig inzicht in zijn toekomst.

Er gaat terecht veel aandacht naar de creatieve industrieën. Gaming en design komen sterk naar voren. Het is niet duidelijk of deze sectoren in het Kunstendecreet worden meegenomen. Ze zijn in hoge mate commercieel. Een debat over de verhoudingen tussen de creatieve economie en cultuur is wenselijk.

In de nota ontbreken concrete richtlijnen voor beoordelaars. Dit werd uitdrukkelijk gevraagd omdat ze een grondige briefing behoeven. De adviescommissie Kunsten speelt een belangrijke rol, maar moet op de hoogte zijn van de accenten die de minister wil leggen. Die moeten voldoende concreet zijn.

Kan de gewenste geografische spreiding wel los staan van de inhoudelijke en zakelijke adviezen? Zo ja, dan motiveert de nota dit amper.

De nota vermeldt niet overal consequent cijfers, wat de indruk wekt van een hiërarchie van belangrijkheid tussen de sectoren. De sectorraad wijst erop dat in het domein van kunsten niet enkel meetbare aspecten van belang zijn. Facetten als reflectie, kwaliteit en duurzaamheid zijn niet altijd gemakkelijk in cijfers uit te drukken.

In de buurlanden en de Franse Gemeenschap wordt muziek als onderdeel van de podiumkunsten meegenomen, terwijl ze hier nog een aparte plaats heeft.

Na de algemene opmerkingen gaat Heidi De Nijn in op enkele specifieke aspecten. Bij het dynamisch en divers kunstenlandschap vindt de sectorraad het positief dat de diversiteit en dynamiek van het Vlaamse kunstenlandschap wordt gevrijwaard en dat er aandacht gaat naar zowel de grote als de kleine instellingen en de individuele kunstenaars.

Bij de centrale positie voor de kunstenaar is er een grote focus op pop en rock. De raad wenst de klassieke muziek onder de aandacht te brengen en meer specifiek de rol van componisten. Zij komen nergens aan bod en zijn bijvoorbeeld niet opgenomen in de lijst van scheppende kunstenaars.

Samenwerkingen met andere domeinen kunnen verrijkend zijn. Samenwerking mag echter geen eenrichtingsverkeer zijn en kan bijvoorbeeld financiële engagementen impliceren. Dat wordt niet nadrukkelijk vermeld.

De rol van de kunstinstellingen en organisaties in de uitbouw van de carrière van kunstenaars is belangrijk en gebeurt in de praktijk frequent. Er is een sterke band tussen kunstenaars en instellingen. Het is goed dat daar expliciet op wordt gewezen.

Het sociale statuut van de kunstenaar moet rekening houden met de verschillende disciplines die mogelijk om een andere aanpak vragen. Er zijn verschillende mogelijkheden als werknemer, werkgever, deeltijds zelfstandige enzovoort. Die keuze is vaak afhankelijk van de discipline en moet mogelijk blijven.

Het is positief dat er in het hoofdstuk over kunstenlandschap en de internationale uitstraling veel aandacht wordt besteed aan aspecten die voordien al in de nota van de raad werden voorgesteld. Vele kunstenaars die een succesvolle buitenlandse carrière hebben, zijn daarin organisch gegroeid op basis van hun kwaliteiten. Er moet worden vermeden dat kunstenaars alleen nog worden gevraagd omdat ze gesubsidieerd worden, en niet langer als subsidies wegvallen. Er moet een evenwicht tussen de Vlaamse en de internationale ambities zijn. De nota wil de stap van de kunstenaar naar het buitenland relatief snel in de loopbaan en wekt zo de indruk dat het een verplichting is om internationaal te werken. Dat is mooi als het kan, maar hoeft niet. In het Kunstendecreet geldt het niet als voorwaarde.

Voor de heroriëntering van de bilaterale samenwerking met Nederland naar gezamenlijke projecten in derde landen, is een goede afstemming noodzakelijk en is het belangrijk op basis van eigen beleidskeuzes een sturende en controlerende rol te spelen.

Wat een ondernemend en slagkrachtig kunstenlandschap betreft, is de sectorraad het niet eens met de analyse dat toenemende werkingssubsidies aan de basis van overproductie liggen. De raad wijt het probleem aan het uitblijven van keuzes. Daardoor groeide het aantal organisaties sterk. De ondersteuning verhoogde niet

maar nam integendeel wat af. Overproductie is trouwens net zo goed in de vrije sector een probleem.

Bepaalde keuzes zullen voor sommige organisaties en kunstenaars nefast uitvallen. Dan is een goede opvang aangewezen. Die uitstapregeling kwam al aan bod. De sectorraad zelf heeft geen pasklare oplossing. Het is wel belangrijk dat het in de strategische nota komt. Voor beoordelaars is het belangrijk te weten dat ze geen menselijke drama's veroorzaken.

De term 'ondernemerschap' heeft in het kunstenveld een dubbele betekenis en wordt vaak geassocieerd met de vermarkting van de kunsten. Dit kan worden vermeden door te spreken van een ondernemersgeest en ondernemersvaardigheden. Onder het eerste vallen alle eigenschappen die voortvloeien uit de eigenheid van het creatieve product, de altijd schaarse middelen, de nieuwsgierigheid en de schepingsdrang. Ondernemersvaardigheden zijn de vaardigheden die bij een onderneming horen. Voor de kunstenaar is het moeilijk beide te blijven combineren. Het ondernemerschap is sterk in verandering. Het is belangrijk dat er organisaties zijn waarop de kunstenaars kunnen terugvallen, zoals het Kunstenloket, Kunstenpunt, gespecialiseerde managementbureaus, het Agentschap Ondernemen. Het agentschap zou een rol van ondersteuner of coach kunnen opnemen, niet alleen voor de creatieve industrieën, maar ook voor de kunstenaars en kunstenuorganisaties zelf.

Om de mogelijkheden tot aanvullende financiering na te gaan is een witboek een goede zaak. Het is noodzakelijk om in het bedrijfsleven te peilen naar hun interesse in en bereidheid tot steun, en de voorwaarden daarvoor. Wellicht zou een intense bevraging door de SERV duidelijke inzichten opleveren.

Het protocol over het complementaire kunstenbeleid blijft vaag. Het is nochtans heel essentieel voor heel wat organisaties.

Voor de duurzame investeringen in infrastructuur is het positief dat er een algemeen overzicht komt. De sectorraad is tevreden dat elementen van zijn advies Bouwen aan Culturele Ruimtes werden meegenomen.

Voor de digitale inhaalbeweging verwijst de sectorraad naar de beleidsnota die deze rol op het gebied van het lokaal cultuurbeleid toewijst aan een samenvoeging van het huidige Bibnet en LOCUS. Is het niet mogelijk die rol uit te breiden tot de kunstensector?

In het deel over een breed toegankelijke kunstenlandschap apprecieert de sectorraad de aandacht voor kunsteducatie. De focus ligt op het leerplichtonderwijs. Dit is een goede zaak, maar kunsteducatie is er voor alle leeftijden. De sectorraad pleit om, naast de nieuwe programma's die worden ontwikkeld, ook de traditionele voorstellingen te behouden.

2. Bespreking

Volgens *Marius Meremans* betekent keuzes maken dat er organisaties uit de boot zullen vallen. De sectorraad vraagt daarvoor een transitie of oplossing. Zijn fusies of samenwerkingsverbanden de optie?

Yamila Idrissi ziet het ontbreken van richtlijnen enkel voor de beoordelaars vermeld, maar ook voor de cultuursector zelf zijn die er niet. Die moet toch weten waarnaar zich te richten als hij dossiers opstelt. Gaat het om een vergetelheid of werden ze bewust niet vermeld?

Bart Caron vraagt uitleg bij het voorstel betreffende een uitdoofperiode bij de stopzetting van een subsidie. Gaat het om een regeling voor de dekking van het

sociaal passief? Of bedoelt de SARC veeleer een fusie of samenwerking zoals Marius Meremans aanhaalde?

Heidi De Nijn kan daarop moeilijk antwoorden. Het zou interessant zijn bij de aanvragen een eindmoment in te calculeren waarop de organisaties moeten voorbereid zijn. Ook de mogelijkheid om terug te vallen op een soort sociaal fonds vindt ze interessant. Op zijn minst moet worden vermeden dat organisaties in problematische situaties verzeild raken.

Bart Caron herinnert zich ideeën met betrekking tot een globaal fonds met een participatie door de sector van 0,7 percent van de subsidiemassa. Daarvan is niets terechtgekomen.

Heidi De Nijn beaamt dat ook de kunstenaars en organisaties richtlijnen moeten hebben. De beoordelaars moeten weten waarop ze te beoordelen hebben. Uiteraard geldt dit ook voor de instellingen en kunstenaars die een aanvraag doen.

II. oKo, NICC en de VVC

1. Toelichting

Directeur *Leen Laconte* van oKo verklaart namens zowel oKo, NICC en VVC dat de visienota getuigt van een fijnmazig en veelomvattend inzicht. De drie organisaties zijn tevreden dat de minister het intrinsieke belang van kunst en de merites van de sector expliciet onderstreept, en dat hij een beroep heeft gedaan op de sector-expertise.

Ze stellen echter aanzienlijke maatschappelijke uitdagingen vast die nog meer culturele competenties en inzichten zullen vereisen. Ze vragen dan ook een correct budget met het oog op de noden en impact van de sector.

In vergelijking met wat vroegere standpunten in media lieten vermoeden, laat de visienota veel meer nuance en oordeel toe. Zo zijn de verwachtingen betreffende aanvullende financiering heel wat voorzichter geformuleerd.

De nota laat in de beoordeling maatwerk toe, maar is lang niet duidelijk genoeg over het eindpunt en de meest efficiënte weg daarheen. Het lijkt of de minister dit aan de adviesraad, de beoordelaars en de sector zelf overlaat.

Strenger zijn de organisaties in hun oordeel over de cijfers die her en der opduiken in de visienota. Naast onvolledig zijn ze gewoon incorrect. Daardoor dreigt een reductionistische, negatieve interpretatie van het zogenaamd in rekening gebrachte belang. Een double check wijst op onderschatting. De gemiddelde waarden voor spreiding lijken in de realiteit bijvoorbeeld hoger te liggen dan in de nota, die enkel 2012 meetelt, terwijl de natuurlijke levensloop van een productie vaak meer dan twee jaar bedraagt. Zo ontbreekt minstens de helft van de informatie.

Daarom vraagt *Leen Laconte* namens de drie organisaties om de cijfers te corrigeren. De bijdrage van de kunsten aan de samenleving is zoveel malen groter, diverser en gelaagder dan de nota suggereert. Ze vragen dat de minister het rekenwerk baseert op de landschapstekening van het kunstensteunpunt en de administratie. Hij zou beter de voorliggende cijfers schrappen en via een erratum publiek en parlement inzicht geven in de correcte cijfers.

Voorts noemt *Leen Laconte* het gebruik van de termen overproductie en versnippering eenzijdig en maar deels toepasbaar op de uitdagingen die erachter schuilen, hoewel ze wel begrip heeft voor de bezorgdheid van de minister.

Dat overproductie het resultaat zou zijn van toenemende werkingssubsidies, spreekt ze met klem tegen. Het werkingsbudget is de laatste vijf jaar nominatief met 12,5 percent gedaald. Daarbovenop komt nog een verminderde koopkracht. Dat er op een bepaald ogenblik meer subsidies ter beschikking waren, heeft de sector niet tot overproductie bewogen. Het aantal producties is van belang maar slechts voor een klein deel. Succesvol kunst spreiden is een complex samenspel van moeilijk te bespelen factoren.

In Vlaanderen is er geen publiekprobleem. Integendeel blijft een groot potentieel onbenut. Diversiteit in het aanbod is belangrijk om participatie te blijven garanderen en te laten groeien. Overheid en werkveld moeten samen het contingent spreidingskansen minstens gelijk houden en vernieuwen, maar eigenlijk ook vergroten.

Overigens verdienen alle disciplines een goed spreidingsbeleid. Er moet worden onderzocht hoe het absorptievermogen van de samenleving voor kunst kan worden vergroot. Ondertussen is het zaak om duurzaamheid en synergie te ondersteunen.

Wat versnippering betreft, is de vraag wat dan precies versnipperd is. De vraag is terecht, maar gaat het om een probleem? In Vlaanderen is kunst inderdaad niet zeldzaam. Maar er is geen sprake van een verneveling van het maatschappelijke rendement tot een ondermaats niveau?

Bepaalde kunstenaars en kunstenorganisaties zijn ondergefinancierd. Wie aan de criteria beantwoordt, zou correct moeten worden gehonoreerd. De huidige subsidiebedragen zijn daarbij geen richtbedrag. Er wordt bij het bepalen van subsidiebedragen gepleit voor maatwerk bij de beoordeling. Voorts vraagt Leen Laconte om de beoogde synergie en samenwerking niet als besparingsoperaties op te vatten.

Wat de structuur van het kunstenveld betreft, vraagt de spreker om te behouden wat goed werkt en aan de artistieke en zakelijke criteria van het Kunstendecreet beantwoordt.

Knippen in het middenveld is als een fata morgana. Hét middenveld bestaat immers niet. Het Vlaamse bereik van de organisaties is relevant. Het wordt veeleer inhoudelijk dan fysiek bepaald. Kiezen voor inhoud is de beste garantie voor het behoud van het huidige prestatieniveau van de Vlaamse kunstenaars.

De minister formuleert heel wat nieuwe opdrachten voor de grote instellingen. Die willen daarover meer duidelijkheid. Er is zorg nodig voor hun uniciteit. Leen Laconte pleit tegen al te technisch aangestuurde beheerssystemen en een vals gevoel van eenheid, en waarschuwt de minister voor overtrokken verwachtingen. Sta de organisaties toe slimme allianties af te sluiten met partijen in de sector die meer specifieke ervaring of knowhow hebben. Als instellingen van de minister nieuwe taken hebben meegekregen, mag het gevolg niet zijn dat andere organisaties die tot dan toe precies die taken schitterend hebben ingevuld, plots structureel overbodig worden.

Voor de projecten en structuren appreciëren de organisaties de heldere opdeling. Prille structuren, die nog geen historiek hebben maar wel een goed plan, moeten in aanmerking kunnen komen voor structurele ondersteuning.

De minister deelt de zorg om cultural governance. Alle besturen, zeker die van cultuurorganisaties, zouden op het terrein van de cultural governance de beste van de klas moeten zijn. De overheid heeft de formele opdracht om in te staan voor de benoeming van de leden van de bestuursorganen. De minister moet toezien dat in eerste instantie deskundigen worden aangeduid. Een politiek mandaat of partijlidmaatschap is niet per definitie een garantie voor de nodige bestuursdeskundigheid.

De directeur dankt de minister voor zijn aandacht voor spreiding en zijn waardering voor de cultuurcentra. Spreiding is zoveel meer dan verkoop en distributie. Het is een waarde op zich.

Welke gestalte zal de gedeelde verantwoordelijkheid voor spreiding in de huidige veranderende bestuurlijk context echter krijgen? Enerzijds worden sectorale subsidies overgeheveld, anderzijds worden lokale besturen extra betrokken. De organisaties vragen de Vlaamse en lokale beleidsmakers om met zorg en vanuit een inhoudelijke visie dit proces te doorlopen en op een permanente basis de aanwezige competenties en deskundigheid van de cultuurprofessionals te erkennen en lokaal te benutten.

Bij de decentralisering zouden remediërende inspanningen tegen de teloorgang van de middelen van het lokale cultuurbeleid gegarandeerd buiten kijf moeten staan, net als het behoud van alle provinciale middelen. Het gaat hier om meer dan subsidies aan organisaties. Niet op elk lokaal niveau zijn voor het ogenblik de financiën, de goede wil of de nodige beleidsinstrumenten aanwezig. Als sector willen de organisaties meehelpen met de professionalisering van deze instrumenten. Waar de competenties en het beleid wel aanwezig zijn op het lokale niveau, moet worden gezocht naar een win-winsituatie met de andere niveaus.

Ten slotte pleit de spreker voor intergemeentelijke en domeingrensoverschrijdende samenwerking. Ze poneert de vraag hoe een interessant regionaal cultuurbeleid met aandacht voor al de bestaande competenties, infrastructuur en middelen kan worden uitgebouwd.

Josine De Roover, beleidsmedewerkster van het NICC, staat achter het voornemen van de minister om met betrekking tot de aanvullende financiering eerst de fundering en bouwstenen in orde te maken. Vele van die instrumenten zijn federaal. Kunstenaars en kunstorganisaties zijn blij met zijn initiatieven om bijvoorbeeld giften en overdracht van kunstwerken fiscaal aantrekkelijker te maken, en in aangepaste btw-tarieven te voorzien. Een werkbaar systeem van aanvullende financiering vraagt eerst de nodige investeringen voor het op het terrein toepasbaar is.

De kwaliteit van een kunstenaar of organisatie mag nooit worden afgemeten aan zijn graad van zelfbedruipendheid. Zoiets is onder andere afhankelijk van de aard van het werk en de mogelijkheid tot interactie met het publiek.

Ondernemerschap van kunstenaars stimuleren betekent in de eerste plaats investeren. Stimuleren van ondernemerschap betekent niet alleen de nodige werkinstrumenten en kennis ter beschikking te stellen, maar ook investeren om kunstenaars en organisaties de middelen zelf in handen te geven. Kunstenaars werken vaak op individuele basis maar ook vaak samen en in partnerschappen. Het zijn bijna van nature managers van kleine en middelgrote ondernemingen. Ze hebben omkadering nodig, maar of ze dit via ondersteunende organisaties dan wel op autonome basis doen, moet hun eigen individuele keuze blijven.

Internationaal moeten de bestaande netwerken van kunstenaars en hun individuele contacten veeleer worden gevaloriseerd en ondersteund, dan onderworpen aan een vooraf bepaald traject.

Tewerkstelling in de kunstensector mag niet worden betaald met symbolische meerwaarde alleen. De besparingen van de voorbije jaren zetten de artistieke budgetten zwaar onder druk. Het aantal medewerkers en kunstenaars in loondienst is gedaald, het oneigenlijke gebruik van forfaitaire kostenvergoedingen stijgt.

De professionaliteit van de zakelijke en artistieke werking van organisaties moet ook worden getoetst aan de professionaliteit van de beroepsmatige en sociaaljuri-

dische relaties. Vandaag worden nog te weinig artistieke prestaties betaald. Vrijwillige tewerkstelling wordt bovendien niet in rekening gebracht om de tewerkstellingsaandeel van de sector te meten met het oog op de subsidiebedragen. Vaak worden artistieke producties gefinancierd uit andere inkomsten zoals horeca of onderwijs.

De spreker verwacht van de minister dat hij de principes van professionaliteit eerbiedigt in de steun aan organisaties en in de effectieve doorstroming van loon naar de artistieke medewerker, vooral naar de individuele kunstenaar. De kunstensector werkt steeds meer met vrijwilligers en stagiairs. Dat zou niet veeleer regel dan uitzondering mogen worden. Werken in de cultuursector mag niet gelijk staan aan werken tegen een onkostenvergoeding en een symbolische meerwaarde.

Het kunstenaarsstatuut is een instrument voor de uitoefening van de eigen beroepspraktijk als kunstenaar. In de visienota wijst de minister meermaals naar het toenemende belang van dat kunstenaarsstatuut. Dat hij het wil verbeteren, is lovenswaardig op voorwaarde dat het sociale vangnet tussen tewerkstellingsperiodes efficiënter wordt en dat het statuut beter wordt afgestemd op de diverse inkomstenstructuren van kunstenaars.

Het statuut stelt kunstenaars in staat om via het werknemersregime bij te dragen tot de sociale zekerheid. Terecht wil de minister de federale ontwikkelingen opvolgen. Maar de visienota laat ook uitschijnen dat alle kunstenaars die een vergoeding ontvangen, een visum nodig zouden hebben. In werkelijkheid geldt dat enkel voor degenen die niet met een arbeidsovereenkomst kunnen werken. De federale commissie Kunstenaars moet snel van start kunnen gaan om de 2500 onbehandelde aanvragen van kunstenaars te kunnen behandelen.

Een aanpassing van de regels voor zelfstandige kunstenaars lijkt nuttig. Hoewel atypisch door onder andere de erg wisselende inkomsten, vallen ze onder de algemene regels. Een over meer jaren gespreide inkomensberekening zou soelaas kunnen bieden.

Verheugd zijn de sprekers over het toenemende aantal maatregelen voor individuele kunstenaars in het Kunstendecreet. De diversiteit aan artistieke praktijken op verschillende momenten in de artistieke carrière vraagt inderdaad maatwerk. Een succesvol professioneel kunstenebeleid kan worden afgewogen aan de mate waarin het in de autonome positie van de individuele kunstenaar investeert. Het helpt zowel de carrières als de onderhandelingspositie duurzaam opbouwen bij zowel starters als oudere kunstenaars en kunstenaars in het midden van hun carrière.

Op het terrein gaan de middelen echter dramatisch achteruit. De totale subsidiebedragen bevinden zich in sommige sectoren op een historisch dieptepunt. Voor de beeldende kunsten daalde in 2014 de rechtstreekse ondersteuning aan kunstenaars via projectsubsidies en beurzen tot een historisch lage 500.000 euro. Dit lagere aandeel, dat geen rekening houdt met de indexering van de algemene kosten, mag niet het startpunt vormen voor de toekomstige middelenverdeling. De rechtstreekse ondersteuning van kunstenaars en het instrumentarium daarbij moeten een goede verhouding weerspiegelen met de structurele werkingsmiddelen en de decretale verankerde middelen.

De nieuwe instrumenten zoals het witboek, de routeplanner en omkadering zijn positief op voorwaarde van de juiste bouwstenen.

Het terug oppikken van een aankoopbeleid is een zeer goede zaak. Dat is een win-winsituatie voor alle betrokkenen. Het waardeert kunstenaars en galerieën en brengt hen in het publieke domein. Het is een belangrijke investering in het patrimonium.

De gerichte ondersteuning van de privémarkt, zoals de galerieregeling, is een stap vooruit. Heel wat artistieke praktijken zoals performance, installatiekunst en videokunsten vinden echter weinig of geen aansluiting bij de privémarkt. Zij verdienen om te worden gekoesterd en maatregelen op maat te krijgen.

Tot slot moet het beleid samen met Kunstenpunt, Kunstenloket en de sector werken aan een gemeenschappelijk verbetertraject voor een correcte en billijke vergoeding en verloning van kunstenaars, zodat zowel grote instellingen als kleinere structuren hun maatschappelijke verantwoordelijkheid kunnen opnemen en het decretale en wettelijke kader kunnen respecteren.

Leen Laconte gaat nog in op enkele details betreffende de internationalisering. Ook voor initiatieven uit de sector zelf zou budget voorhanden moeten blijven. Er is nood aan een systematische evaluatie door kunstenaars en kunstenorganisaties van de ingezette instrumenten zoals residenties, de aanwezigheid op festivals en doorbraaktrajecten. Hun stem horen over het nut van een residentie lijkt inspirerend te zijn voor het succes daarvan.

De spreker vraagt in dit verband aandacht voor internationale netwerken zoals IETM en Pearle.

Voorts zou de minister nadrukkelijk moeten pleiten voor de heropwaardering van de kunsten in Europese programma's, zoals Interreg. Hij kan ook laten onderzoeken op welke terreinen de Vlaamse sector nu te weinig Europese middelen genereert. Hij kan een stimulerend beleid overwegen. In dat kader denken de organisaties aan audience development binnen Mediadesk Creative Europe.

De organisaties zijn blij met de structurele aanpak van de infrastructuur en de aandacht voor ecologie. Ze stellen vast dat het tijd is voor visieontwikkeling op nieuwe culturele infrastructuur en vragen naar de mogelijkheden van de bestaande en nieuwe infrastructuur op dat vlak. Kan de Bouwmeester een vergelijkbare actie opzetten als voor de onderwijsinfrastructuur?

Vele kunstenaars werken als docent in het hoger kunstonderwijs. De recente schaalvergroting, waardoor er meer studenten per praktijkles met minder lesgevers zijn, gecombineerd met de vraag aan kunstenaars-docenten om steeds flexibeler te werken binnen het systeem van gastdocentschappen, vormt grote bedreigingen voor samenwerkingen met de sector. Functies zoals ontwikkeling, reflectie en kwaliteitsvolle samenwerkingsprojecten met de sector vragen tijd en ruimte. Er moet naar win-winoplossingen worden gezocht.

Josine De Roover herhaalt dat er te weinig concrete richtlijnen zijn voor de beoordelaars. De minister is ook bevoegd voor Media, Jeugd en Brussel. Hij zou de kunstenaar in het hart van de openbare omroep kunnen zetten en daarbij naast aankondiging en verslaggeving ook co-creatie voor ogen kunnen hebben.

Jongeren en kinderen worden soms het publiek van de toekomst genoemd, maar zijn ook het publiek en de kunstenaars van vandaag. Dat verdient van de minister van zowel Cultuur als Jeugd bijzondere aandacht, die niet tot jeugdtheater beperkt mag blijven.

Brussel speelt een bijzondere rol in kunst en cultuur in het Nederlandse taalgebied, maar helaas amper in de visienota.

Tot slot zijn vormgeving, design, architectuur en gaming interessante domeinen. Er is ook geen tegenkanting om met andere domeinen samen te werken, op voorwaarde dat dit de anderen helpt financieren en dat de juiste artistieke werkcondities mogelijk zijn.

Dirk Cornelis, voorzitter van de VVC, ziet in de visienota een waardering van de cultuur- en gemeenschapscentra als fijnmazig netwerk van gespreide infrastructuur voor cultuur in brede zin, maar ook voor de kunsten in het bijzonder. Nooit eerder werd dit partnerschap zo sterk in de verf gezet. Alleen al daarom apprecieert de VVC de nota. Het is nu de vraag hoe de gedeelde verantwoordelijkheid voor een optimaal kunstenklimaat in een veranderende samenleving gestalte zal krijgen. De spreker situeert die vraag in de waardeketen reflectie – productie – presentatie – participatie – reflectie en de drie-eenheid maker – spreider – publiek. Andere aspecten zijn financiële draagkracht en beheermodellen en bestuurlijke contexten.

Cultuur- en gemeenschapscentra zijn een onmisbare schakel in het ecosysteem van de kunsten, en niet alleen omwille van hun infrastructuur, hoewel ze samen minstens 20.000 vierkante meter aan podiumplanken en meer dan 65.000 zitplaatsen te bieden hebben: het grootste podium van Vlaanderen. Maar het gaat hier om veel meer. De centra initiëren initiatieven in de stad, in de lokale gemeenschap, op straten en pleinen. Ze staan voor een werking, een mindset en een kwaliteitslabel. Voor de komende jaren zijn de uitdagingen: de invulling van de regionale rol; de verdere en bredere cultuurspreiding; en de juiste omkadering voor kunstenaars.

De VVC sluit zich graag aan bij de nota van oKo en NICC, maar gaat dieper in op het aspect spreiding en de eigen maatschappelijke rol.

De visienota expliciteert dat spreiding een gedeelde verantwoordelijkheid wordt, ook van de productiezijde: "Vanuit het nieuwe Kunstendecreet moeten initiatieven voldoende ruimte krijgen om te investeren in de spreiding van producties en moet er nauwer worden toegezien op spreidingsplannen van organisaties wanneer zij inzetten op productie. De beoordelingsprocedures moeten mee potentiële spreidingskansen of -problemen in overweging nemen."

In de praktijk van de cultuursector behelst dit: duurzamer relaties tussen makers en spreiders; langere speelreeksen; betere inijk en afstemming voor en tijdens de artistieke creatie; en verbindingen van makers, programmatoren en publiek met het lokale sociale weefsel. Spreiding verwijst voorts naar een collectief van gelaagde netwerken van toonplekken en omkaderende organisaties. Het gaat om de gedeelde verantwoordelijkheid van makers en verspreiders.

De regionale benadering vertrekt vanuit het perspectief van de gebruiker of bezoeker, en van de complementariteit in het aanbod en in de publiekswerking. Hoe kan een interessant regionaal cultuurbeleid worden uitgebouwd? Hoe komen er afspraken over de gedeelde verantwoordelijkheid tussen lokale besturen en verschillende culturele actoren? Een verdere ontwikkeling van intergemeentelijke samenwerkingen kan hier kansen bieden.

Een vraag is hoever de spreiding over Vlaanderen discipline- of themagericht kan zijn. Het gaat hier om gezamenlijke afspraken, tournees en langere speelreeksen, duurzame relaties en engagementen tussen makers en organisatoren. Er moet worden gezorgd voor netwerken rond bepaalde niches, kunsttakken of thema's, zodat het brede palet aan functies, organisaties en cultuurprofessionals met elkaar in verbinding komt en de componenten elkaar vooruithelpen.

Er is een gedeelde verantwoordelijkheid voor participatie. Mensen laten deelnemen aan kunst of cultuur, is voor elk cultuurcentrum de belangrijkste opdracht. Voorstellingen worden omkaderd met inleidingen of nagesprekken. Workshops geven de mensen de kans actief te participeren. Het doelpubliek wordt zo breed mogelijk benaderd, om ook de niet-bezoeker van een cultuurcentrum over de drempel te halen. Hoe kan er voor moeilijke voorstellingen toch een breed publiek worden benaderd?

Centra worden steeds uitdrukkelijker coproducten. Ze stellen repetitieruimten en techniek ter beschikking, helpen financieel door bijvoorbeeld hogere uitkoopsommen, faciliteren opnames van dvd's of cd's enzovoort. De return voor het centrum kan bijvoorbeeld bestaan uit het verwerven van de première. In bepaalde gevallen, waar geen andere kunstinstellingen of -organisaties die rol opnemen, treden cultuurcentra zelf als producent op.

De coproductie is echter nooit het eerste doel, noch een permanente rol. Maar het mag duidelijk zijn dat een cultuurcentrum meer doet dan voorstellingen op een podium zetten.

Wat de beeldende kunsten betreft, zijn er nog heel wat groeikansen om samen te werken met kunstenaars: in het centrum zelf maar ook op locatie. Het centrum kan de kunstenaar helpen in de zoektocht naar alternatieve locaties en publieke ruimte.

Cultuurcentra nemen de rol over van de verdwenen art houses. Ze hebben aandacht voor de betere film. De afgelopen jaren investeerde een tiental cultuurcentra in de aankoop van digitale filmprojectoren om een volwaardige filmprogrammatie te kunnen garanderen. Hier is samenwerking mogelijk met bijvoorbeeld het VAF om het aanbod van de betere film beter te spreiden over Vlaanderen.

Educatie is een van de belangrijke opdrachten van een cultuurcentrum. Talloze kinderen zetten hun eerste kunststapjes in een cultuurcentrum. Naast de magie van kindertheater in een echte schouwburg zijn schoolvoorstellingen vandaag veel meer dan een bezoekje aan het centrum. Via lesmappen en digitale instrumenten leren kinderen over kunst en cultuur. De cultuurcentra bieden al tientallen jaren een podium aan kinder- en jeugdtheatergezelschappen. Ook hier is meer overleg aangewezen, waaronder overleg met LOCUS met het oog op digitale ondersteuning.

Cultuur- en gemeenschapscentra staan midden in het lokale of regionale leven van een gemeente of stad. Ze ondersteunen de lokale harmonieën en toneelverenigingen, gaan op zoek naar jong talent en helpen creatieve, innovatieve ideeën groeien.

Een cultuurcentrum kan echter niet blind zijn voor een sterk veranderend Vlaanderen. Het is er voor alle bewoners van een stad, en wordt geconfronteerd met kansarmoede, vergrijzing en multiculturaliteit.

Als publieke instelling kan een centrum een voorbeeld zijn in energie-efficiënte gebouwenexploitatie, duurzaam aankoopbeleid en mobiliteitstips voor zijn bezoekers.

Door de lokale invulling van de rol van het centrum zijn de onderlinge verschillen erg groot. Dit is een onderschat probleem. Doordat organisaties uit het Kunstendecreet meestal vanuit de grootsteden of grote centrumsteden werken, is er weinig aandacht voor wat in landelijke gebieden of gemeenten leeft. Anderzijds kunnen maatschappelijke uitdagingen zoals vergrijzing en verkleuring al opgepikt zijn door kunstencentra of kunstgezelschappen in Brussel, Antwerpen of Gent voor ze boven water komen in de kleinere gemeenten. Wisselwerkingen tussen kunstencentra, kunstorganisaties en de cultuurcentra kunnen tot een beter begrip leiden, of tot uitwisseling van de bestaande expertise.

Tot slot herhaalt Dirk Cornelis zijn erkentelijkheid ten aanzien de minister voor de prominente plaats die de cultuur- en gemeenschapscentra in de visienota hebben gekregen, en drukt hij nogmaals op het belang van overleg, met de VVC als spreekbuis in een fijnmazig netwerk. De vereniging ziet zichzelf in de rol van

gesprekspartner, bemiddelaar, aanspreekpunt en stem van cultuur- en gemeenschapscentra.

De spreidingsproblematiek is een oud zeer in het kunstenlandschap. De oplossing moet komen van onder meer regionale spreiding, disciplinegebonden overleg en participatie.

De culturele en maatschappelijke uitdagingen van cultuur- en gemeenschapscentra zijn grotendeels dezelfde als die van kunsthuisen en -organisaties.

Er is nood aan horizontaal overleg met het oog op:

- netwerken met andere domeinen, sectoren, steunpunten en belangenbehartigers;
- intergemeentelijke culturele samenwerkingsverbanden.

Verticaal overleg is nodig:

- tussen het Vlaamse en het lokale niveau, om Vlaamse culturele of maatschappelijke ambities naar het lokale net te laten doorstromen, of omgekeerd vanuit de lokale noden of realiteiten het Vlaamse beleid te voeden;
- tussen de groot- of centrumsteden en de kleinere gemeenten, met het oog op de aanpak van de maatschappelijke uitdagingen.

De VVC wil de rol van intermediaire organisatie op zich nemen. Ze werkt nu immers al intens samen met oKo en het Alliarts platform. Vandaar de gezamenlijke nota. De VVC is vanzelfsprekend bereid om deel te nemen aan het initiatief van de minister om in een stuurgroep de spreidingsuitdagingen aan te pakken.

2. Bespreking

Joris Poschet peilt naar de verwachtingen van Leen Laconte voor Brussel.

Dirk Cornelis spreekt over de maatschappelijke rol van cultuurcentra. In welke zin speelt gemeenschapsvorming daar nog een rol?

Wat met kunst in de openbare ruimte? Wat met de rol van de kunst, zowel op zich, als op sociaal en sociaaleconomisch vlak?

Marius Meremans heeft oKo in verband met de begrippen 'versnippering' en 'overproductie' van een mantra horen spreken, maar waarom pleit ook oKo dan voor synergie? Zelf heeft het lid in zijn contacten met de sector vaak over overproductie en versnippering horen praten.

oKo vraagt een consolidatie van het kunstenlandschap, maar gaat het dan louter om de bewaring van de positieve aspecten of het verzet tegen elke verandering?

Wat verkiezen de sprekers: selectief meer middelen en de nodige slagkracht voor sommigen, of een gelijk gespreide besparing waardoor de financiële slagkracht overal afneemt?

Zijn synergie, samenwerking of fusies voor hen bespreekbaar?

De intergemeentelijke samenwerking is inderdaad essentieel. De gemeentelijke autonomie speelt altijd een rol. De samenwerking mag niet tot cultuur- of gemeenschapscentra beperkt blijven, maar moet ook bibliotheken en erfgoedcellen betrekken. Er zou voor elke regio moeten worden nagegaan welke typische kenmerken en organisaties er zijn. Dat zou mogelijkheden opleveren om samenwerking op te baseren, ook met betrekking tot spreiding. Het is misschien aan de

minister om dit sterker te promoten, want het is op dit moment nog niet algemeen gangbaar.

Tegenover aanvullende financiering staat de spreker wat terughoudend. Hij gelooft erin, maar ze zal nooit de overheidsbetoelaging kunnen vervangen. Hij kijkt uit naar het witboek.

Ten slotte peilt Marius Meremans naar de toekomstvisie van oKo. Willen ze nu wel keuzes, waar die in het verleden niet werden gemaakt? Zo ja, betekent dit de keuze om een organisatie wel of niet te subsidiëren? Is er dan sprake van een uitdoofscenario?

Yamila Idrissi kan uit de nota van de organisaties niet afleiden of de instellingen tevreden zijn met deze visienota. Of blijft dit wat in het midden afhankelijk van de keuzes, die nog alle richtingen uitkunnen?

Wat bedoelen de sprekers als ze waarschuwen voor overtrokken verwachtingen met betrekking tot grote kunstinstellingen?

Ze hebben het amper gehad over de overheveling van lokale cultuurmiddelen naar het Gemeentefonds, terwijl dit fundamentele implicaties kan hebben. Hebben ze hier bewust over gezweven? Wat is hun standpunt?

Wat zal gebeuren met organisaties die misschien geen middelen meer krijgen? Komen er overgangsmaatregelen? Waarvoor pleiten de sprekers?

Vinden ze deze visienota voldoende? Er staan alvast geen criteria voor de beoordelingscommissie in. Wat zouden goede criteria kunnen zijn?

Yamila Idrissi sluit zich ten slotte aan bij de vraag van Joris Poschet over Brussel.

Brussel is een gelaagd onderwerp, stelt *Leen Laconte*. De visienota spreekt in verband met Brussel over de samenwerking met de Franse Gemeenschap en het cultureel akkoord. De minister stelt vast dat er al samenwerking is, die als voorbeeld kan dienen voor de toekomst. Maar de samenwerking in Brussel is ook bijzonder specifiek. De spreker zou graag wat meer ambitie zien dan alleen met betrekking tot het Brusselse grondgebied. De organisaties zouden het hoge noorden en het diepe zuiden met elkaar willen verbinden.

Brussel vraagt inderdaad bijzondere aandacht, gezien de complexe beleidsstructuur die niet altijd even goed functioneert. Er is bijvoorbeeld de functie van de federale instellingen. Er is een grote gemeenschap die niet altijd en overal aan bod komt.

Josine De Roover vult aan dat in Brussel vele internationale kunstenaars wonen en werken. Het is een aantrekkingspool voor buitenlandse kunstenaars, net als hippe steden zoals New York en Berlijn. Tegenover hoge immobiliënprijzen staan ook positieve punten zoals de internationale galerieën in Brussel. Er is veel ruimte voor nieuwe initiatieven van de minister in samenwerking met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, bijvoorbeeld leegstaande infrastructuur ter beschikking stellen van kunstenaars.

Leen Laconte wil de commissie geruststellen door erop te wijzen dat heel wat kunstenaars en organisaties wel degelijk begaan zijn met versnippering en overproductie. oKo wil echter vermijden dat er van buitenaf simplistische oplossingen worden opgelegd, zoals in sommige buitenlandse voorbeelden. De vraag of er sprake is van overproductie, hangt samen met de spreidingsuitdaging. Eenvoudig schrappen van een aantal producenten is geen oplossing.

Leen Laconte is tevreden dat de minister de sector zelf met die zorg wil gelasten. Die heeft de versnippering uitgebreid aan bod laten komen in zijn standpuntbepaling en de idee willen vermijden dat de kunsten daardoor geen impact meer zouden hebben. Wel is er een probleem van onderfinanciering, waarvoor een correct budget de oplossing zou zijn.

De keuzes zullen moeten gebeuren op basis van de toch al strenge – artistieke en zakelijke – criteria uit het Kunstendecreet. De organisaties mogen daarop worden beoordeeld. Als een organisatie een goed plan heeft en inspeelt op de noden van het werkveld, dan moet dat worden gehonoreerd.

Leen Laconte is tevreden met de nota, het diepgaande inzicht en de nuanceringen, maar maakt zich zorgen over het ontbreken van goede richtlijnen voor beoordelaars. In de sector leeft ook grote bezorgdheid over de manier waarop functies zullen worden gewogen.

Josine De Roover deelt zowel die tevredenheid als zorg. Ze vraagt zich af hoe de raad van advies de nieuwe pool van beoordelaars handvaten zal aanreiken. Hoe zal de minister omgaan met de keuzes of gebrek daaraan? Hoe zal hij staan tegenover keuzes die nog niet in de visienota zijn gemaakt? De Roover gaat ervan uit dat de minister zijn verantwoordelijkheid zal opnemen als alle beoordelingen binnen zijn.

Dirk Cornelis is blij dat de visienota de VVC, die niet tot het werkveld behoort, toch vernoemt als belangrijke partner voor kunstenorganisaties.

De maatschappelijke rol en de gemeenschapsvorming van gemeenschaps- en cultuurcentra zijn evident. Ook organisaties van buiten het Kunstendecreet hebben naar dat decreet gekeken. De gemeenschaps- en cultuurcentra zullen veel gemeenschapsvormend werk verrichten, met partners binnen en buiten de kunstenorganisatie, waaronder ook het dko en de bibliotheeksector. Dirk Cornelis pleit om de intergemeentelijke samenwerking inderdaad niet tot de cultuurcentra te beperken. Er zijn nu al voorbeelden met betrekking tot erfgoed en bibliotheken, die verdere uitbouw verdienen.

Er was in de sector een grote ongerustheid met betrekking tot de visienota, maar die is voor een groot deel weggeëbd. In de visienota kreeg de werksoort een aantal punten, bijvoorbeeld over de spreidingsproblematiek en regionalisering, die als positief worden ervaren.

Leen Laconte stelt dat oKo en NICC blij zijn met het instrument van kunst in de openbare ruimte. Dat hangt nauw samen met decretale regelingen betreffende kunst in opdracht. Intussen zijn kunst in de openbare ruimte en kunst in opdracht terechtgekomen bij de Kunstcel Vlaamse Bouwmeester, die daarmee als enige in staat is om in alle beleidsdomeinen kunst te integreren. Kunst hoort immers niet alleen tot het domein Cultuur, maar ook bij Welzijn, Onderwijs enzovoort. Die idee is tot nog toe enkel in het beleidsdomein Welzijn toegepast. Voor bijvoorbeeld het onderwijs zijn de uitdagingen nog groot. Uit die andere domeinen kan een belangrijke aanvulling komen voor het werk en het budget van het departement Cultuur. Bovendien zouden daardoor opdrachtgevers en publiek voor wie dat nu niet zo evident is, kennis kunnen maken met actuele kunst. Voor kunstenaars biedt zo iets de ruimte om te werken met grotere budgetten. Het decreet is een uitstekend instrument voor het realiseren van grootschaligere projecten.

Josine De Roover is tevreden dat de grote kunstinstellingen worden geresponsabiliseerd. Het is niet de bedoeling hen extra taken toe te bedelen die al op het terrein worden uitgevoerd. Er is angst om te moeten fusioneren of te worden overgenomen. Als twee organisaties samenwerken moet de optelsom van die twee niet 1,5 maar 3 zijn.

Kunstinstellingen werken met een andere interne logica dan bijvoorbeeld artist run of artist centered organisaties. Functies die dichterbij die organisaties liggen, moeten er blijven. Een parcours van een individuele Vlaamse kunstenaar is nooit dat van een artist run organisatie in de richting van een grote instelling. Het parcours is geen rechte lijn, maar aleatoir. Die rijkdom en geschakeerdheid moeten worden gekoesterd.

Bart Caron vindt het standpunt van oKo over de correcte honorering per aanvrager en een budget dat dit mogelijk maakt, theoretisch en intellectueel correct, maar niet realistisch. Het huidige landschap van kunstenorganisaties correct en volgens hun kwaliteit honoreren, betekent dat er een budgettair tekort van 30 à 40 percent zal zijn, de huidige achterstand in bepaalde sectoren nog buiten beschouwing gelaten. Uitgaande van een budget dat hetzelfde blijft of maximaal met 5 percent stijgt, zullen bij een correcte honorering 25 percent van de organisaties hun subsidie verliezen, terwijl de andere 75 percent inderdaad een meer correcte subsidie zullen hebben. Kan oKo met een dergelijke optie leven? Dat is het dilemma waar het hier om gaat.

Leen Laconte wijst erop dat zij niet over het budget beslist en dat ze dit veeleer een vraag voor de minister vindt. De leden van oKo zien dat de criteria van het Kunstendecreet sterk zijn. De sector stelt zich verantwoordelijk op met het oog op de concrete realisatie. Als organisaties dan met een goed zakelijk en artistiek plan door de beoordelingsprocedure komen, moet dat ook het voorstel zijn dat de beoordelaars aan de minister voorleggen.

III. Overleg van de Kunstinstellingen

1. Toelichting

Voorzitter *Jerry Aerts* van het Overleg van de Kunstinstellingen, omschrijft zijn organisatie als een informeel overleg over gemeenschappelijke aspecten van de Vlaamse kunstinstellingen.

Het overlegorgaan vindt de nota getuigen van een strategische visie op langere termijn. Er worden duidelijke uitspraken gemaakt, maar er is ook ruimte voor interpretatie, al worden bepaalde heikele punten nog altijd ontweken. Het overleg is blij met de belangrijke plaats en opdracht van de Vlaamse kunstinstellingen in de visienota. Dat was al aangekondigd in het regeerakkoord en in de beleidsnota van de minister, maar wordt nu duidelijker uitgewerkt. De Vlaamse kunstinstellingen zijn bereid om die verantwoordelijkheid op te nemen in collegialiteit met het zogenaamde middenveld. Kunstinstellingen kunnen alleen goed functioneren als het volledige kunstenlandschap goed functioneert. Het aanbod is immers complementair.

Ze zijn echter ook bezorgd om die grote verantwoordelijkheid. Vroeger werden de kunstinstellingen nominatim of via andere stelsels gesubsidieerd. Sinds het eerste Kunstendecreet kennen ze terecht een eigen regeling. Nu zullen de Vlaamse kunstinstellingen voor het eerst samen met het middenveld beoordeeld worden. In dat verband verwijst *Jerry Aerts* naar de recentste besparingen, waarbij het middenveld 7,5 percent moest inleveren en de instellingen 2,5 percent. Sommigen stelden de rechtvaardigheid van die verdeling in vraag. De middelen zijn echter niet zo overvloedig als sommigen denken. *Bart Caron* heeft de mogelijke gevolgen van verschuivingen goed geanalyseerd. Het zou niet goed zijn om de kunstinstellingen en het middenveld tegen elkaar uit te spelen in verband met de verdeling van de middelen. Daar moeten de beoordelaars een rol spelen. Het Kunstendecreet moet gerespecteerd worden, in al zijn modaliteiten. Daarnaast moet ook de visie van de minister een kans krijgen.

Het overleg waardeert het uitgangspunt van de visienota dat de sector nood heeft aan verandering. De kunstinstellingen zijn bereid om de doelstellingen en de actiepunten van de nota in de loop van de komende maanden grondig met de minister te bespreken en op hun haalbaarheid af te toetsen.

Bepaalde elementen van de nota waren nieuw voor de kunstinstellingen. De bestemming van het operagebouw in Gent was bijvoorbeeld niet besproken met de Vlaamse Opera. Over dergelijke onderwerpen zijn de Vlaamse kunstinstellingen bereid tot verdere dialoog met de minister.

De nota heeft veel aandacht voor de positie van de instellingen. De ene keer gaat het om concrete maatregelen, de andere keer worden meer omfloerste bewoordingen gehanteerd. De kunstinstellingen willen graag weten hoe ze zich tot het middenveld moeten verhouden.

Het decreet maakt een duidelijk onderscheid tussen een kunstinstelling en een andere meerjarig gesubsidieerde organisatie. De subsidiëring van de kunstinstelling wordt niet in vraag gesteld, want men gaat ervan uit dat die deel uitmaakt van het bestel. Alleen het bestuur en de directie kunnen in vraag worden gesteld. Indien ze er niet in slagen een degelijk plan voor te leggen, moeten ze worden vervangen. Dat is een gezond principe, vooral omdat instellingen met ruime middelen werken. Bijna een derde van de middelen van het Kunstendecreet gaat namelijk naar hen.

De instellingen hebben ook een grote verantwoordelijkheid op het gebied van tewerkstelling: ongeveer 700 vte op jaarbasis. Het overleg is blij met de kandidaten die in aanmerking komen om nieuwe grote instellingen te worden. Ze zetten zich zeker niet schrap tegen nieuwkomers.

Het overleg gaat ervan uit dat elke instelling een eigen beleid ontwikkelt en van daaruit allianties voorstelt met organisaties die wel meerjarig of projectmatig gesubsidieerd worden, of met individuele kunstenaars. Het overleg verkiest dat er geen dingen worden opgelegd die niet tot het autonoom ontwikkelde beleidsplan horen. Wel erkent het dat een instelling een verantwoordelijkheid deelt met de overheid en dat ze niet alles hoeft te ontwikkelen volgens de eigen inzichten. Om een consistent beleid te ontwikkelen, moet men echter volgens de eigen inzichten kunnen werken. De vrees bestaat dat de instellingen bepaalde organisaties opgedrongen krijgen als die niet meer gesubsidieerd worden.

Jerry Aerts beseft wel dat er niet kan onderhandeld worden over een beslissing van de minister of regering. Het is aan de Vlaamse Regering om binnen het middenveld de noodzakelijke keuzes te maken. De spreker vreest echter moeilijkheden. De fijnmazigheid van het Vlaamse kunstenbestel is een grote kwaliteit, maar dit systeem kan zich niet blijven voort ontwikkelen zoals de voorbije tien jaar. Daarvoor is er onvoldoende geld. Het overleg is blij dat de minister een aantal duidelijke richtingen aangeeft. Hij zal echter keuzes moeten maken. Aerts heeft er alle begrip voor dat in het recente verleden besparingen nodig waren, en is ook blij dat deze visienota niet de indruk wekt van meer besparingen te zullen opleggen.

Een interessante passus is die over de control governance. De instellingen van de Vlaamse overheid hebben behoefte aan competente raden van bestuur. Dat het Cultuurpact naar de letter gerespecteerd wordt, is niet het belangrijkste element. Zijn eigen organisatie beschikt gelukkig over een goed bestuur, wat ook elders mogelijk zou moeten zijn. Kleinere raden van bestuur zouden een goede zaak zijn.

De voorzitter besluit dat het overleg positief staat tegenover de strategische visienota. Het stelt zich open voor gesprekken met de minister en met de administratie. Het hoopt op meer duidelijkheid over uitbreiding opdracht en andere elementen, bijvoorbeeld de samenwerking van orkestmusici van verschillende

orkesten en de Vlaamse Opera. De beide orkesten zijn momenteel onderbemand. Hoe moeten ze dan elkaar bedienen?

De kunstinstellingen willen constructief bijdragen aan de realisatie van het voorliggende plan, besluit de spreker.

2. Bespreking

Caroline Bastiaens stelt dat Jerry Aerts geen keuzes wil opgedrongen krijgen. Ze wil weten of de instellingen gesprekken over interactie, samenwerking en overleg opzetten, waarmee ze zouden aangeven dat ze de weg die de minister aangeeft, willen inslaan.

Jerry Aerts stelt dat er verwacht wordt dat de instellingen goed samenwerken. Die gesprekken zijn inderdaad aan de gang. Hij pleit ervoor dat in elk beleidsplan exact hetzelfde zou staan wanneer het over samenwerking gaat.

DeSingel is met heel wat kleinere organisaties in gesprek om een gezamenlijk traject te ontwikkelen. Ze wil daarmee zowel de minister als het kunstenlandschap tegemoetkomen. Kansen moeten er zijn voor de pas afstuderende kunstenaar, maar ook voor de wat gevorderde kunstenaar en voor Vlaamse organisaties met internationale ambities. Die moeten gebruik kunnen maken van het internationale netwerk om de financiering uit het buitenland te optimaliseren. Jerry Aerts gelooft erg in samenwerking en zal die zeker in zijn beleidsplan opnemen.

Bart Caron vindt het vreemd dat een grote instelling een taak krijgt in de ondersteuning van jonge kunstenaars. Dat voelt aan als een contradictio in terminis, tenzij de kunstinstelling een verwantschap ontdekt met de eigen visie en die van met het huis verbonden kunstenaars, zoals het Toneelhuis en Guy Cassiers. Zijn ervaring is dat de jonge kunstenaars veeleer in de marge dan het centrum beginnen te werken. De Vlaamse groten van vandaag zijn niet begonnen in een Vlaamse kunstinstelling, maar in de marge. Ze hebben vooral gevochten tegen de grote instellingen. Wat vindt het overleg over dit standpunt?

Anderzijds zijn er uitdagingen en kansen. Wat zou samenwerking met ondersteuning kunnen zijn? Wat wordt er nu gedaan?

In de vorige legislatuur was er een lange discussie over muzikantenpools. Die is opnieuw in de visienota opgenomen. Hoe realistisch is deze piste? Het is bekend dat de orkesten een onderbezetting kennen. Komen er toch nog schrappingen in de door het Kunstendecreet gesubsidieerde middenveldorkesten? Of worden de twee grote orkesten gefuseerd, eventueel in een deal met de Vlaamse Opera? Welke visie hebben de instellingen zelf?

Jerry Aerts gelooft in het samengaan van de canon van de kunsten en het experiment. De visie dat beginnende kunstenaars per definitie in de marge moeten vechten, behoort tot het verleden. De marge zelf is veel verbreed, en de positie van de instellingen is eveneens erg veranderd. Een instelling stond vroeger niet erg open voor het experiment en de marge, maar intussen wel. Iedere instelling levert nu op zijn manier inspanningen op dat vlak, met interessante samenwerkingsvormen als gevolg.

Dit lost niet alles op. Kunst is ook gebaat bij een grote verscheidenheid van grote en kleine organisaties. Er is een andere attitude ten opzichte van de kunsten. De instellingen zijn niet meer zo afgeschermd, en terecht.

Intendant *Gunther Broucke* van de Brussels Philharmonic is eveneens in de commissie aanwezig en bereid in eigen naam op de laatste vraag te antwoorden, dus niet in naam van het overleg.

Belangrijk is om het ambitieniveau van de orkesten te definiëren. Als Brussels Philharmonic en de Filharmonie regionale spelers horen te zijn die de lokale podia van symfonische muziek voorziet, dan beschikken de orkesten daarvoor inderdaad over voldoende middelen. Wil de Vlaamse Gemeenschap echter met haar orkesten meespelen op internationaal niveau, dan is een benchmark aangewezen. Brussels Philharmonic en de Filharmonie draaien nu in een internationale omgeving, maar ervaren een tekort aan mensen en middelen om dit verder uit te bouwen.

Er zijn drie oplossingen mogelijk:

- het ambitieniveau terugschroeven;
- extra middelen;
- elders besparen.

De spreker pleit niet noodzakelijk voor deze laatste oplossing. Er kan ook gekeken worden of de middelen een meer optimale aanwending kunnen krijgen. Vlaanderen subsidieert 240 musici voltijds, freelancers inbegrepen. Moeten die in drie structuren georganiseerd blijven? Is er een andere oplossing mogelijk door ze in twee structuren onder te brengen?

Gunther Broucke zou die oefening ten gronde eindelijk willen doen opdat het gezeur over het aantal orkesten dat nodig is, zou stoppen. Er zijn andere modellen denkbaar, zoals het buitenland aantoont. De orkesten zijn bereid om dat gesprek open en ten gronde te voeren.

Bart CARON,
voorzitter

Yamila IDRISSE
Marius MEREMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

btw	belasting over de toegevoegde waarde
dko	deeltijds kunstonderwijs
IETM	International Network for Contemporary Performing Arts
Interreg	communautair initiatief van de Europese Commissie
LOCUS	Lokaal, Cultuur en Steunpunt
NICC	Nieuw Internationaal Cultureel Centrum
oKo	Overleg Kunstenorganisaties
Pearle	Performing Arts Employers Associations League Europe
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VAF	Vlaams Audiovisueel Fonds
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent
VVC	Vereniging Vlaamse Cultuur- en Gemeenschapscentra